

Adéla ZVÁROVÁ, „To, s čím jsme se setkali, nemá obdoby...“*Výběrová rekreace ROH a vybrané zotavovny ve východních Čechách*, diplomová práce, Ústav historických věd Fakulty filozofické, Univerzita Pardubice, Pardubice 2022.

Adéla Zvárová se volbou skvělého badatelského tématu zařadila do rozsáhlého proudu prací, jež v posledních dvou dekadách věnují pozornost socialistické každodennosti a dějinám kultury (ve smyslu antropologickém) v Československu, bohužel to však sama zjevně netuší. Zůstala patrně bohužel nedotčena základními formami práce s informacemi v rámci svého oboru. S pochybnostmi lze číst její konstatování, že „*Československé dějiny po roce 1945, respektive 1948, nedisponují nijak rozsáhlou odbornou literaturou*“ (s. 2). Pokud autorka vyjmenovává jako zásadní díla pro porozumění dané epoše středoškolské učebnice a knihy Karla Kaplana a opomíjí fakt, že žádný jiný segment historiografie nezaznamenal v posledních dvou desetiletích bouřlivější a plodnější rozvoj, než právě bádání o všech myslitelných aspektech socialistického života, lze pochybovat o její orientaci v širším kontextu dějin 2. poloviny 20. století.

Logiky pak autorka nic netuší o tom, že dějiny ROH již rozhodně našly „svého historika, navzdory jejímu konstatování“; k pozastavení pak vede neschopnost používat vyhledávací algoritmy pro sekundární zdroje, s jejichž pomocí by autorka pravděpodobně netvrdila, že se krom Alžběty Čornejové (Kratinové) nikdo nevěnoval od roku 2016 detailněji studiu dějin rekreace. Vřele bych doporučoval poohlédnout se po svazku *Turistická odysea* editovaném Pavlem Mückem a Lenkou Krátkou, pročíst se studii Knapíka, Štemberka, a pestrou řadu dílčích regionálních sond.

Stať je členěna do čtyř kapitol, z nichž první tři se opírají výhradně o sekundární literaturu a prameny úřední povahy v podobě oběžníků ROH a propagačních tiskovin. Poslední kapitolou je pak nešťastně naroubovaný pokus o zhodnocení architektonického rámce budování staveb pro rekreační účely v době socialismu, nesouvisející obsahově, ani kontextem s předchozími kapitolami, založený navíc na náhodně objevených člancích v dobovém periodiku o architektuře. Jako pramen tedy autorka využívá dominantně již zmínění oběžníky, částečně pak také našťestí i knihy stížností a korespondenci revidující problémy vzniklé v průběhu rekreace dvou horských ubytoven v Krkonoších z přelomu 70. a 80. let 20. století. Autorka opakovaně konstatuje nedostatečnost daných pramenů, které jí neumožnily reflektovat některé otázky.

Osobně problém práce spatřuji v mnohem hlubším problému. Autorka v úvodu v duchu příručky metodiky historiografie ze 70. let 20. století konstatuje: „*Na jednu stranu je škoda, že jedinci, kteří tuto dobu nezažili, nemají zprostředkovaný objektivní pohled na tuto problematiku, ale na stranu druhou je to vlastně dobře. Vývoj minulého století byl složitý a je*

potřeba si získat časový odstup a oprostít se od emocí, které by mohly být autorovi spíše ku škodě.“ Jejím cílem je tedy vytvořit objektivní obraz historického vývoje dějin organizované rekreace v době socialismu. Patrně proto rezignovala na využívání orálně historických zdrojů, nevyužila jakékoli editované zdroje, jež se k danému typu rekreace mnohdy vztahují, naopak, svůj obraz vývoje rekreace konstruuje na základě zdrojů úřední proveniencí a dobových příruček, jež spíše než o realitě rekreace samotné, utvářejí obraz toho, jak měla organizovaná rekreace vypadat.

Namísto prožívané reality tedy sledujeme na stránkách diplomové práce obraz reality imaginární, jež se utvářela v představách politicky protežovaných úředníků a úřednic. Autorka zjevně daný rozdíl nechápe, netuší, že její popis se dotýká reality pouze okrajově, neboť nepříjemné, problematické otázky byly v kontextu politické i úřední komunikace v dané době potlačovány. A tak jedinou kapitolou, kterou lze považovat za přínosnou, je 10 stran v závěru práce, kde se autorka snaží reflektovat kritické připomínky z knih přání a stížností a na ně navázané korespondence. Z ní jednoznačně vyplývá, že rekreace rozhodně nemívala podobu věrnou propagandistickému snímku *Anděl na horách*, ba dokonce ani normalizační cenzurou zasažené komedie *Homolka a Tobolka*. Považuji za tristní, když studentka vysvětluje některé nedořečené aspekty fungování rekreace v rámci ROH poukazem na to, že byla daná atmosféra věrně vykreslena v daných snímcích. Pokud začneme skutečně vnímat realitu socialistického Československa optikou socialistických snímků, pouze prokazujeme, že nejsme schopni analyzovat zkreslování informací, atmosféry i funkce, jež dané pobyty v rámci socialistické společnosti měly.

Ačkoli lze tedy kvitovat s povděkem formální úpravu práce, obsahově se jedná o mnohdy velice nekriticky sestavený kompilát parafrázi oficiálních dobových tiskovin a úředních oběžníků. V době, kdy se na sociálních sítích utvářejí celá fóra věnovaná minulosti jednotlivých budov, v nichž se organizovaná rekreace nabízela, se nelze spokojit s konstatováním autorky: „*Je jasné, že zpětně nemůžeme zjistit, jaká byla každodenní realita předkládaných pokrmů a nápojů.*“ Naopak to zjistit lze, jen by bylo nutno využít jiného typu zdrojů. Autorka se uchyluje ke konstatování nemožnosti hlubšího rozboru problému až příliš často, když v závěrečné kapitole odůvodňuje, proč věnovala pozornost rozboru výstavby pouze tří staveb, konstatuje: „*Bohužel k těmto stavbám nejsou dochovány příliš rozsáhlé pramenné zdroje.*“ Myslí to kolegyně Zvárová vážně, že se z masivního souboru, kterým fond ubytovacích kapacit v Krkonoších jednoznačně byl, nedochovala žádná jiná dokumentace? Co fondy KNV, stavební úřady? Jako oponent vyslovuji pochybnost o upřímnosti snahy jakoukoli dokumentaci v archivních a dalších institucionálních zdrojích reálně nalézt.

Autorka se bohužel nevyvarovala ani obsahových pochybení, dobové příručky o rekreaci ROH označuje za sekundární literaturu (s. 5), beze zdroje uvádí, že průměrná doba pracovního týdne v 19. století byla 85 hodin (s. 10), bez racionálního vysvětlení začíná výklad o odborové rekreaci až v období 2. světové války (s. 13), čímž zcela opomíjí návaznost na rekreační a ozdravné aktivity předválečných odborů, ba dokonce i spolků z 19. století.

Práce tedy představuje nesourodou snahu o vhléd do problematiky, jež byla v minulosti skvěle shrnuta v monografii Alžběty Kartinové, existuje k ní rozsáhlý soubor zahraniční literatury, z níž bylo možno čerpat inspiraci, ale i studie, které poznání o mnohých aspektech trávení volného času rekreací v době socialismu již dovedly mnohem dále, než autorčina stať.

Adéla Zvárová nám nabízí namísto analýzy dějin organizované rekreace nástin toho, jak si danou rekreaci představoval úřední aparát. Namísto kritického a analytického zhodnocení souboru staveb určených k rekreaci (mohla se např. pokusit o zhodnocení a klasifikaci mimořádné pestrého souboru, jež tvořily konfiskáty bývalých hotelů, horská sanatoria, budovy soukromých podnikatelů, chaty horských spolků, ale i nově realizované zásahy do horské krajiny), parafrázuje tři články z dobového periodika, a namísto reflexe prožívané reality nabízí citace z propagandistických snímků. Pozitivně lze hodnotit pouze část opřenou o stížnosti hostů, i zde ale Zvárová mohla postupovat systematictěji – sestavit přehlednou analýzu stížností, představit jejich podstatu v závislosti na osobě stěžovatele (ne každý mohl v době socialismu vznášet stížnosti). V textu máme proto před sebou až příliš často idealizovaný obraz socialistického bezčasí, kde neexistovaly sociální rozdíly, konflikty, boj o poukazy, nepotismus a korupce. Adéla Zvárová představuje odborovou rekreaci jako prostor ideálního znovunabývání zdraví a duševní pohody bez sexuálních skandálů, opileckých scén a zranění v důsledku ztráty sebekontroly. Práce Adély Zvárové vytváří bohužel konstrukci, k níž se mnohem více inspirovala ze snímku *Anděl na horách* než ze závěrů pramenné analýzy metodologicky pokročilé historiografické analýzy.

Proto sice práci **doporučuji obhajobě**, ale nepovažuji za možné hodnotit ji lépe než **stupněm E** a to pouze s ohledem na zařazení třetí kapitoly (*Zkušenosti a stížnosti rekreantů*).